

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

AYLA ÖZCAN - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 36526/04)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

3 Şubat 2009

İşbu karar Sözleşme'nin 44 / 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

USUL

T.C. vatandaşı Ayla Özcan (başvuran) tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 2 Eylül 2004 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapılan 36526/04 numaralı başvuru sonucu bu dava görülmektedir.

Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Bursa barosu avukatlarından T.A. Özcan tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1943 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran olayların meydana geldiği dönemde Tekirdağ barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaktaydı.

20 Kasım 1998 tarihinde Tekirdağ barosuna kayıtlı avukat S.Ş. başvurunu sorumluluğundaki Çerkezköy (Tekirdağ) icra dosyalarının birçoğu üzerinde tahrifat yaptığı iddiasıyla baroya şikayet etmiştir. Baro başkanının imzasını taşıyan 3 Aralık 1998 tarihli bu şikayet mektubu başvurana iletilmiştir.

Başvuran 14 Aralık 1998 tarihli yazılı savunmasında suçsuz olduğunu vurgulayarak hakkında yapılan suçlamaları reddetmiş ve özellikle bu olaylarla ilgili M.Ç.'yi suçlamıştır. Baro tarafından başvuran hakkında başlatılan ön soruşturma kapsamında M.Ç. soruşturmayı yürüten müfettiş tarafından tanık olarak dinlenmiş, adı geçen kendisi hakkında yapılan suçlamaları reddederek başvurana yönelik suçlamaları teyid etmiştir.

Baro özellikle soruşturma raporu sonuçlarına dayanarak 30 Aralık 1998 tarihli bir karar ile kamu evrakında tahrifat yapmaktan başvuran hakkında Çerkezköy Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur.

Cumhuriyet savcılığı bunun üzerine 29 Ocak 1999 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nden (Genel Müdürlük) 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 59. maddesinin uygulanmasına istinaden başvuran hakkında soruşturma açılması izni verilmesini talep etmiştir. Genel Müdürlük 17 Şubat 1999 tarihinde soruşturma başlatılması iznini vermiştir.

Kamu evrakında tahrifat yapmak nedeniyle başlatılan soruşturma kapsamında başvuran 22 Nisan 1999 tarihinde ifade vermiş ve hakkında yapılan suçlamaları inkâr etmiştir.

Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı 18 Kasım 1999 tarihinde kamu evrakında tahrifat yapmak suçundan başvuran hakkında dava açmıştır.

Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi 22 Kasım 1999 tarihinde ilk duruşmasını gerçekleştirmiştir.

Mahkeme 7 Aralık 1999 tarihinde Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi lehine yetkisizlik kararı vermiştir.

Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi 15 Aralık 1999 tarihinde ilk duruşmasını gerçekleştirmiştir.

Buna paralel olarak, başvuranın 29 Mayıs 2000 tarihli başvurusu üzerine Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı kamu evrakında tahrifat yapmak suçundan M.Ç. hakkında ceza davası açmıştır .

Ağır Ceza Mahkemesi 5 Haziran 2000 tarihinde başvuran ve M.Ç. hakkındaki davaların birleştirilmesine karar vermiştir.

Tekirdağ Barosu Disiplin Kurulu 18 Temmuz 2001 tarihli kararı ile sözü edilen 1136 sayılı Kanun'un 140. ve 153. maddelerine dayanarak ceza davası sonuçlanıncaya dek başvuranın avukatlık mesleğini sürdürmesinin geçici olarak askıya alınmasını gerekli görmüştür.

Ağır Ceza Mahkemesi 15 Aralık 1999'dan 26 Ocak 2004'e kadar yirmi iki duruşma gerçekleştirmiş, duruşmalar boyunca delilleri bir araya getirmiş ve bazı usuli işlemleri gerçekleştirmiştir. Mahkeme kayıp olduğu için M.Ç.'nin duruşmada ifade vermemesi nedeniyle duruşmaları ertelemiştir. Başvuranın avukatı yapılan bu yirmi duruşmanın üçünde yani 22 Ekim, 24 Aralık 2001 ve 1 Nisan 2002 tarihlerindeki hazırlanmış ve yargılamanın çabuklaştırılması bakımından başvuran ve M.Ç. hakkında açılan davaların ayrı görülmesini talep etmiştir. Mahkeme buna karşın dosyanın durumunu dikkate alarak avukatın bu taleplerini reddetmiş ve diğer sanığın aranmasına devam edilmesine karar vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 26 Ocak 2004 tarihli kararı ile tarafların yokluğunda başvuranın hakkında yapılan suçlardan beraatına ve M.Ç.'nin tüm çabalara rağmen halen kayıp olması nedeniyle iki davanın birbirinden ayrılmasına karar vermiştir.

Başvuranın talebi üzerine Disiplin Kurulu 7 Nisan 2004 tarihli bir kararı ile 18 Temmuz 2001 tarihli sözkonusu kararın iptaline ve getirilen geçici kısıtlamanın kaldırılmasına karar vermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 15 Mart 2006 tarihli kararı ile dosyada yer alan bilgilerden M.Ç.'nin 21 Eylül 2001 tarihinde vefat ettiği bilgisinin edinilmesi üzerine M.Ç. hakkında yürütülen davanın düşmesine karar vermiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6/1 VE 13. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran cezai yargılama süresinin AİHS'nin 6/1 maddesinde öngörülen «makul süre» koşulu ile bağdaşmadığını ileri sürmektedir. Başvuran bu bağlamda özellikle sözkonusu yargı süreciyle bağlantılı olarak avukatlık mesleğinin askıya alınması nedeniyle maddi ve manevi anlamda önemli ölçüde zarara uğradığının altını çizmektedir.

Başvuran ayrıca yargılama süresinin uzunluğuna karşı iç hukukta etkili bir başvuru yolu bulunmadığından şikayetçi olmakta, AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediğini savunmaktadır. Hükümet başvuranın işinin askıya alınma işleminin sözü edilen yargılama süresinin uzunluğu ile ilintili olmadığını, başvuranın Disiplin Kurulu'nun kararının iptaline karşı idari mahkemeler önünde dava açabileceğini, oysa başvuranın bu yönde bir girişimde bulunmadığını ifade etmektedir.

Başvuran Hükümetin bu iddiasına karşı çıkmakta, özellikle sözü edilen tedbir mahiyetindeki kararın hakkında açılan ceza davasının akabinde verildiğini ve sonuçları itibarıyla doğrudan bununla bağlantılı olduğunu öne sürmektedir. Başvuran bu işlemin hakkında yapılan suçlamalardan beraat ettiği ağır ceza mahkemesinin kararının ardından 2004'te kaldırıldığını belirtmektedir. Başvuran bütün bu dönem boyunca avukatlık görevini icra edememesine neden olan ceza yargı sürecinin uzunluğuna karşı başvurabileceği bir iç hukuk yolu olmadığını iddia etmektedir.

AİHM başvuranın ceza yargılamasının süresinin uzunluğundan şikayet ettiğini ve avukatlık görevini geçici olarak ifa edememesinin bunun bir sonucu olduğunu tespit etmektedir. AİHM bu bağlamda, Türk hukuk düzeninin AİHS'nin 13. maddesi uyarınca yargı sürecinin uzunluğuna karşı etkili bir başvuru yolu sunmadığını daha önce de dile getirdiğini hatırlatır (Bkz. Tendik vd.-Türkiye kararı, no: 23188/02, 22 Aralık 2005). Sonuç olarak başvuranın şikayet konusunu telafi edebilecek bir iç hukuk yolu bulunmamaktadır.

AİHM bu nedenle Hükümetin ön itirazını reddetmekte ve başvurunun AİHS'nin 35/3 maddesine dayalı olarak dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmektedir. AİHM ayrıca başka hiçbir kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder.

B. Yargı sürecinin uzunluğu hakkında

1. Dikkate alınması gereken dönem

Hükümet göz önüne alınması gereken dönemin 22 Kasım 1999'dan 26 Ocak 2004'e kadar olan süre olduğunu savunmaktadır. Başvuran ise söz konusu dönemin 29 Ocak 1999'da başlayıp 26 Ocak 2004'te sona erdiğini ileri sürmektedir.

AİHM incelenmesi gereken cezai yargılama döneminin bir kişinin «sanık» -kelimenin otonom ve özerk anlamıyla- olduğu gün başladığını hatırlatır (Bkz. diğer birçokları arasında Corigliano-İtalya kararı, 10 Aralık 1982 ve Imbrioscia-İsviçre kararı 24 Kasım 1993). Bilhassa yakalama, tutuklama, itham etme ve ön soruşturma açma gibi dava açma öncesindeki süreç yargıya intikal etme olarak addedilir. 6/1 madde uyarınca «itham etme» bir kişinin “yetkili bir merci tarafından bir suçun işlemekle suçlandığından resmen haberdar edilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Bkz. Reinhardt ve Slimane-Kaid-Fransa kararı, 31 Mart 1998). Yargılama, sanığın mahkumiyeti veya davanın düşmesi ile sona ermektedir.

Bu başvuruda incelenmesi gereken dönem ön soruşturmanın açılması talebinin yapıldığı 29 Ocak 1999 tarihinde başlayıp, başvuranın serbest bırakıldığı 26 Ocak 2004 tarihinde sona ermektedir. Tek dereceli mahkemede görülen bu süre yaklaşık beş yıldır.

2. Yargı sürecinin uzunluğunun makul olup olmadığı

AİHM yargılama süresinin makul olup olmadığının davanın şartları ışığında ve özellikle de davanın karmaşıklığı, başvuranın ve ilgili mercilerin tutumu, davanın başvuran için arz ettiği önem gibi, içtihadında yerleşmiş ölçütlere bakılarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (Bkz. diğer birçokları arasında, *Pelissier ve Sassi*-Fransa kararı, no: 25444/94).

AİHM bu başvurudakine benzer şikayetleri daha önce de incelediğini ve AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatır (*ibidem*).

AİHM kendisine sunulan bütün unsurları incelemiş ve Hükümetin bu davada farklı bir sonuca ulaşmasını sağlayacak ikna edici hiçbir tespit ve delil sunmadığını tespit etmiştir. AİHM bu yöndeki yerleşik içtihadını dikkate alarak sözkonusu yargı sürecinin uzunluğunun aşırı olduğu ve «makul süre» gereğini karşılamadığı sonucuna varmaktadır.

Bu nedenle AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

C. Etkili bir başvurunun olmayışı

Başvuran yargılama süresinin uzunluğuna karşı etkili bir başvuru yolu bulunmadığından şikayetçi olmakta, AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

AİHM bu başvurudakine benzer şikayetleri daha önce de incelediğini ve AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatır (Bkz. sözü edilen Tendik vd. kararı; Bahçeyaka-Türkiye kararı no: 74463/01, 13 Temmuz 2006).

AİHM Hükümetin Mahkemenin bu başvuruda farklı bir sonuca varmasını sağlayacak herhangi bir tespiti veya delili sunmadığına itibar etmektedir. Ayrıca Türk Hukuk Sistemi başvuranın yargılama sürecinin uzunluğu hakkındaki şikayetine karşı hiçbir etkili başvuru yolu sunmamaktadır.

AİHM bu nedenle AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASINA İLİŞKİN

AİHS'nin 41. maddesine göre “AİHM işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran Tekirdağ barosunun uyguladığı disiplin cezası sonucu uğradığı profesyonel gelir kaybına karşılık 238.208 Euro maddi tazminat talep etmektedir. Bu iddialarını desteklemek amacıyla özellikle o dönemdeki müşteri sayısını ve onlarla yapılan sözleşmelerin iptal edilmesinin yarattığı sıkıntıları dile getirmektedir. Başvuran manevi tazminat olarak 83.300 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM öne sürülen profesyonel gelir kaybı ile ilgili olarak sunulan belgelerin AİHS'nin ihlaliyle başvuranın uğradığı gelir kaybının tespit edilmesine imkan sağlayacak nitelikte olmadığını ifade etmektedir (Bkz. aynı anlamda, Başkaya ve Okçuoğlu-Türkiye no: 23536/94 ve 24408/94; Karakoç vd.-Türkiye kararı, no:27692/95, 28138/95 ve 28498/95, 15 Ekim 2002).

Dava konusu ışığında AİHM başvurana uğradığı bütün zararı karşılaması bakımından hakkaniyete uygun 5.000 Euro ödenmesini uygun görmektedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran herhangi bir kanıtlayıcı belge olmaksızın AİHM önünde yapmış olduğu yargılama giderleri için 1.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu miktara karşı çıkmaktadır.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM sunulan belgeler ve sözü edilen kıstaslar ışığında başvuranın yargılama gider ve masraflarına ilişkin bu talebini reddetmektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. a) AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana uğradığı tüm zararlar için 5.000 (beş bin) Euro *ödenmesine*;
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 3 Şubat 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.